

Єлизавета РОГОВСЬКА
(Житомир, Україна)

ШКОЛИ З УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ У ПОЛЬЩІ

Нині вивчення української мови як рідної ведеться в п'яти українських школах, школах з українськими класами та численних пунктах навчання, що знаходяться в одинадцятьох воєводствах. Ці школи призначені, перш за все, для представників меншини, але навчаються в них також діти мігрантів з України, яких останнім часом щораз більше. Школи тримають добрий рівень навчання, при них діють українські художні колективи, організовуються культурно-містецькі заходи, часто у співпраці з українськими громадами.

Найстаршим серед усіх є Комплекс загальноосвітніх шкіл №4 ім. Б.І. Антонича в Лігниці (Нижньосілезьке воєводство). Це двомовна школа, в якій заняття відбуваються польською та українською мовами.

На території Вармінсько-Мазурського воєводства існують дві школи: Комплекс шкіл з українською мовою навчання ім. Л. Українки в Бартошицях та Комплекс шкіл з українською мовою навчання в Гурові-Ілавецькому – найбільша установа серед усіх навчальних закладів української меншини в Польщі.

Єдиною школою на теренах, з яких виселено українців, є Комплекс загальноосвітніх шкіл №2 ім. М. Шашкевича в Перемишлі (Підкарпатське воєводство). Це двомовна школа, в якій можуть навчатися діти від садка до ліцею.

Довгою традицією може похвалитися Комплекс загальноосвітніх шкіл ім. Т. Шевченка в Білому Борі (Західнопоморське воєводство). Навчаються тут діти від початкової школи до ліцею.

З огляду на велике розпорошення українців у Польщі найпопулярнішою формою навчання є міжкласні, міжвідділові, міжсадкові та міжшкільні пункти навчання. Становлять вони навіть до 90% усіх установ, де відбуваються уроки української мови, хоча це найменш ефективна форма навчання.

Такі пункти спрямовані лише до дітей національних меншин. З огляду на те, що діти громадян України не можуть навчатися рідної мови за таким

принципом, як представники меншин, почалися спроби організації різних форм навчання для дітей-мігрантів. Прикладом є відкритий у 2016 році відділ української суботньої школи, що міститься у Zespół Szkół Stenotypii i Języków Obcych w Warszawie. Його опікуном є Фонд «Наш вибір», який, окрім того, веде в Українському домі Дитячий клуб «Рукавичка». Від вересня 2016 року також почала працювати у Варшаві школа «Материнка» ім. Дмитра Павличка – український навчальний заклад, у якому проводиться викладання загальноосвітніх предметів українською мовою в 1-11 класах за навчальною програмою Міністерства освіти і науки України.

1-ша ЗОШ ім Тарас Шевченка у Білому Борі була створена в 1990 році на базі початкової школи, яка як єдина в Західному Помор'ї діяла з 1958 року. Результатом роботи директорів та педагогічного колективу є: високий рівень викладання, що виражається в хороших результатах на ЗНО (100% проходження) з усіх предметів; у рейтингу Rzeczpospolita та Perspektywy – 155 місце в Польщі і 8 місце в Західнопоморському воєводстві.

Учителі та учні школи активно популяризують рідну культуру та традиції в українському та польському середовищі, вивчення української мови.

Так, щорічно у травні відзначається найважливіше шкільне свято – Шевченківські дні – урочистості, присвячені дню народження та смерті видатного українського поета Тараса Шевченка, який є покровителем школи. У комплексі школи встановлено перший у Польщі пам'ятник українському національному поетові Під час свята покладаються квіти та запалюються лампадки біля пам'ятника поету, твори Шевченка презентують шкільні колективи та запрошені колективи з України. Ці заходи підтримують національну ідентичність та популяризують українську культуру в польському середовищі.

Важливу роль у музично-виховному процесі школи відіграє хоровий спів. Протягом років його популяризував колектив «Проліски» під керівництвом Богдана Фіцака. У 2005 році Ірина Борушак-Губ'як заклала основи для виникнення і розвитку шкільного хору «Джерело». Участь учнів у хоровому колективі япередусім спрямована на розвиток їх естетичних потреб та

національної самосвідомості. Хор своїми виступами прикрашає не лише важливі шкільні свята, а й районні та загальнопольські заходи, між іншим Білобірське Колядування, святкування роковин Тараса Шевченка в різних містах Польщі, Хор був учасником Фестивалів української культури у Сопоті, Кошаліні, виступав на концертах у Слупську, Щецині, зустрічах з українською культурою у Валчі. На сьогодні діяльність хору продовжується під керівництвом Євгена Бондаренка.

Гурток живого слова «Калиновий міст» під керівництвом учительки української мови Марії Мандрик-Філь, 27 років був присутнім у житті школи і білобірської української спільноти. Свою назву взяв з поетичних рядків Б.І. Антонича. Гурток засновано з метою розвитку декламаторських і театральних здібностей учнів, поглиблення їхньої вразливості на поетичне слово, будувannya їх особистої, релігійної й національної системи цінностей. Художні програми у виконанні членів гуртка мають форму своєрідних спектаклів, наприклад: триптих про акцію «Вісла», програма «Жнива скорбот» присвячена 80-літтю Голодомору в Україні чи «Смерть Шевченка» за сценарієм симфонії І. Драча.

Члени «Калинового мосту» репрезентували українську меншину на центральних святкуваннях Шевченківських роковин у Львові (Україна) в 2004 р. 3 нагоди 200-ліття з дня народження Шевченка «Калиновий міст» започаткував Шевченківські читання в імпровізованому «Кафе під калиною». Члени гуртка організували творчі вечори присвячені поезії українських поетів, таких як: Остап Лапський, Ліна Костенко, Тадей Карабович, Василь Стус та ін. Творча діяльність «Калинового мосту» охоплювала також події, що відбулися останнім часом в Україні. У репертуарі гуртка знаходяться вистави про Помаранчеву Революцію та Революцію Гідності та Свободи.

Після виходу Марії Мандрик-Філь на пенсію ініціативу перейняли вчительки Наталія Салань і Анна Мазур. На основі сценаріїв поетичних програм «Калинового мосту» видавництво WSIP видало українською мовою збірник літературних матеріалів для дитячих та молодіжних художніх груп.

Колектив українського народного танцю «Вітрогон» створено у грудні 1990 року. За більш ніж тридцятирічну історію «Вітрогону» працювали з ним хореографи: Михайло Вітер (1990-1992), Степан Рибак (1992-1995) та Андрій Дрозд (1995-2019). Акомпаніаторами групи були: Юрій Ковальов у 1990-1993 роках, Стапан Козак у 1993-2001 роках та Євген Боднарєнко у 2002-2004 роках.

Репертуар гурту складається з українських народних танців з різних регіонів України, в тому числі Бойківщини, Буковини, Центральної України, Гуцульщини, Прикарпаття, Закарпаття, Покуття, Полісся, Поділля. За час свого існування група на різних сценах представляла такий репертуар: «Аркан» – гуцульський чоловічий танець, «Гордіянка» - буковинський танець, «Голубка» – покутський танець, «Карічка» – дівочий закарпатських танець, «Козачок», «Бойківські дрібоньки», «Гопак-колесо», «Дев'ятка» – стародавня кадриль, «Коломийка», «Плескач» – дівочий танець з Полісся, «Калина» – танець з Полісся, «Ой-ра» – танець з Полісся, «Подільська святкова», «Рукодільниці» – дівочий ліричний танець, танцювальна сюїта «Карпати», «Композиція гуцульських танців», «Композиція лемківських танців», «Веснянка», «Від Києва до Лубен», чоловічий танець з шаблями, «Козацькі ігри» – чоловічий танець з шаблями.

На сьогодні гурт «Вітрогон» дав понад 600 концертів у Польщі та за кордоном у Бельгії, Німеччині, Словаччині та в Україні. У 1997 та 1998 роках колектив українського народного танцю «Вітрогон» взяв участь у зйомках фільму Єжи Гофмана «Вогнем і мечем». Він є активним популяризатором української культури в Польщі, а також гідним представником західнопоморського регіону.

Отже, можна зробити висновок, що діяльність шкіл з українською мовою навчання у Польщі, зокрема комплексу загальноосвітніх шкіл ім. Т. Шевченка в Білому Борі, є унікальним явищем, що дозволяє на тлі глобалізації, уніфікації та комерціалізації сучасного світу зберегти традиції рідної православної обрядовості, багату історичну, літературну та культурну спадщину українського народу.

ЛІТЕРАТУРА

1. I Liceum Ogólnokształcące im. Tarasa Szewczenki. URL: <http://liceum-bialybor.pl/o-szkole/>
2. Chór «Dzereło». URL: <http://liceum-bialybor.pl/chor-dzereło/>
3. Grupa żywego słowa Kalinowy Most. URL: <http://liceum-bialybor.pl/829-2/>
4. Witrohon. URL: <http://liceum-bialybor.pl/witrohon/>

ШКОЛИ З УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ НАВЧАННЯ У ПОЛЬЩІ

ДОВІДКА ПРО АВТОРА:

Для змісту: **Роговська Є.** Школи з українською мовою навчання у Польщі

Відомості про авторів: Роговська Єлизавета – викладач кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

Для програми: **Роговська Єлизавета** – викладач кафедри мистецької освіти Житомирського державного університету імені Івана Франка

«Школи з українською мовою навчання у Польщі».

Тел. 067 662 61 45

ellisaveta74@gmail.com

Тези прошу опублікувати в розділі «Педагогіка».